

Jordbruksforhandlingene 2014

Nortura

*Innspill til:
Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag*

Vedtatt i styremøte 10. mars 2014

INNHold

1	Hovedtrekkene i Norturas innspill	2
1.1	Jordbruksforhandlingene 2014 - overordna forhold	2
1.2	Jordbrukets arbeidsdeling er nøkkelen til en stor norsk matproduksjon	2
1.3	Målpriser - forslag for avtaleåret 2014-2015	3
1.4	Produksjoner uten målpris	4
1.5	Tilskuddsordninger – forslag om målretting og forenkling mm.	4
1.6	Markedsordninger – purke inn igjen i markedsreguleringen	5
1.7	Konsesjonsgrenser i kraftfôrbaserte husdyrproduksjoner	5
1.8	Sammendrag av Norturas innspill til Jordbruksforhandlingene 2014	6
2	Markedsinntekter og målpriser	7
2.1	Prisutvikling for kjøtt og egg i sluttmarkedet	7
2.2	Behov for å utvide rommet for prisuttak i sluttmarkedet - kjøttkontrollgebyr	9
2.3	Marked og priser for kjøtt og egg, faktisk utvikling for 2013 og prognose 2014	10
2.3.1	Storfe	12
2.3.2	Gris	14
2.3.3	Sau/lam	16
2.3.4	Egg	18
2.3.5	Kylling	19
2.3.6	Kalkun	20
3	Norturas vurdering av prisutviklingen i neste avtaleår	22
3.1	Gris	22
3.2	Prisutvikling for produksjoner regulert i volumbaserte markedsordninger	22
3.2.1	Prisutvikling for storfe	22
3.2.2	Prisutvikling for lam	23
3.2.3	Prisutvikling for egg	23
3.3	Prisutvikling på produkter uten markedsregulering	23
4	Tilskuddsordninger - forslag om målretting og forenkling	24
4.1	Storfe kjøtt og lammekjøtt – mer vekt på økt produksjon	24
4.2	Fraktordningen for firbeinte slaktedyr	25
4.3	Telldataproblematikken - endring av kvoteåret for melk	27
4.4	Inntektsutvikling ved hjelp av kostnadssenkende tiltak for korn/kraftfôr	27
4.5	Økologisk: Utfordrende ubalanse mellom råvareproduksjon og omsetning	28
4.6	Investeringsvirkemidler: Økte rammer og nasjonale retningslinjer	28
5	Markedsordninger	29
5.1.	Purke inn i gjen i markedsreguleringen for svin	29
5.2.	Konsekvenser i markedet av at purke ikke er regulert	29

1 Hovedtrekkene i Norturas innspill

1.1 *Jordbruksforhandlingene 2014 - overordna forhold*

Det politiske landskapet foran Jordbruksoppgjøret i 2014 har forandret seg mye etter Stortingsvalget høsten 2013. Samarbeidserklæringen slår fast at framtidig landbrukspolitikk skal utvikles innenfor rammene av Jordbruksavtaleinstituttet, og at det skal legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet. Regjeringsplattformen lister opp en rekke oppgaver som Regjeringen vil arbeide med, og for flere sentrale elementer varsles det store forandringer. Regjeringen trenger støtte i Stortinget for sin politikk, og det er derfor verdt å merke seg Næringskomiteens flertallsmerknader ved behandling av Statsbudsjettet for 2014. I Innst. 8 S (2013-14) bekrefter flertallet i komiteen mange av de eksisterende hovedlinjene i landbrukspolitikken, og peker i tillegg på at forenklinger av regelverket, virkemiddelapparatet og støtteordningene skal bli en del av årets Jordbruksoppgjør.

Mange EU-land er fremdeles inne i krevende økonomiske situasjon, men utviklingen er nå mer positiv etter at drastiske sparetiltak og budsjettkutt har vært gjennomført. Den norske økonomien har foreløpig ikke blitt tungt rammet av den økonomiske krisen, og det norske lønns- og kostnadsnivået har fortsatt å vokse i motsetning til utviklingen i våre nabomarkeder. Det setter norsk eksportindustri og annen konkurranseutsatt industri (inkl. mye av matindustrien) under enda større press. Det siste året har imidlertid en svekket norsk krone dempet denne effekten.

De internasjonale råvareprisene har vært preget av store bevegelser de siste 5 åra, og er nå på et nivå som ligger om lag 180 % over nivået i 2005. I 2010 - 13 har de internasjonale kjøttprisene hatt en økning, særlig som resultat av høyere fôrpriser og økt etterspørsel.

Nortura mener å kunne dokumentere at det økonomiske utbyttet i mange husdyrproduksjoner nå er på et så lågt nivå at det setter både produksjonsvilje, rekruttering og fornyelse av produksjonsapparatet i alvorlig fare. Nortura forventer at Regjeringen i årets Jordbruksoppgjør legger til rette for at lønnsomheten i landbruket styrkes, slik Stortinget har slått fast i Innst. 8S (2013-2014).

De innenlandske markedsutsiktene er hovedgrunnlaget for våre vurderinger av målprisutviklingen framover. Nortura vurderer det som umulig at prisutvikling alene kan sikre en bærekraftig økonomi i alle produksjoner, og at det dermed også er nødvendig å innrette overføringene slik at de både kan gi økt inntektseffekt og større produksjon. Realverdien av overføringene har blitt kraftig redusert siden år 2000, og Nortura vil peke på dette som en av hovedårsakene til at næringen har tappt konkurransekraft i forhold til andre yrker.

Markedsprognosene for 2014 viser at både eggproduksjonen og svinekjøtt-produksjonen utfordrer markedsbalansen i urovekkende grad. Dette tilsier at en må vurdere realismen for prisutvikling meget nøkternt, og Nortura vil spesielt advare mot å velte evt. økte fôrkostnader over på husdyrprodusentene.

1.2 *Jordbrukets arbeidsdeling er nøkkelen til en stor norsk matproduksjon*

Regjeringsplattformen og Næringskomiteens flertallsmerknader i Innst. 8S (2013-2014) understreker begge at et av hovedmålene for landbrukspolitikken er økt matproduksjon og en høyest mulig selvforsyning. Dette er en avgjørende avklaring for utviklingen av landbruks-

politikken. Økt matproduksjon og høyest mulig selvberging vil bare være mulig ved å videreføre landsdekkende produksjon og en omfattende arbeidsdeling mellom kornområda og grasområda.

Arbeidsdelingen bygger på forutsetningen om at det er lønnsomt å dyrke korn i kornområda. Det er derfor gode grunner for å følge økonomien i norsk kornproduksjon nøye. Nortura har som utgangspunkt at økte inntekter i kornproduksjonen ikke må løftes over som økte kostnader i husdyrproduksjonene, så lenge disse verken kan velte økte kostnader over i sluttmarkedet eller absorbere økte kostnader og dårligere lønnsomhet i produksjonen.

Grovfôrbasert husdyrhold utgjør den viktigste delen av matproduksjonen i distriktene, og de fornybare gras- og beiteressursene er helt sentrale for landets matforsyningsevne. Storfekjøtt står for den største verdiskapingen i kjøttsektoren, og er en viktig del av grunnlaget for norsk kjøttindustri. Det betydelige underskuddet av storfekjøtt er svært uheldig for hele varekjeden, og Nortura er glad for at det i 2013 ble satt inn nye og målrettede tiltak for å snu denne utviklinga. Storfekjøttproduksjonen er en langsiktig produksjon, og det er for tidlig å bedømme om tiltakene som ble etablert i 2013 er tilstrekkelige. Produksjonen i fjor endte til slutt noe over 80 000 tonn, som er en liten oppgang fra 2012. Dette var forventet etter de tilpasninger som skjedde i melkesektoren etter smørmangelen i 2012. Mordyrtalet i melkeproduksjonen fortsetter likevel nedgangen, og den årlige økningen i antall ammekyr med ca. 1400 er langt mindre enn behovet. Våre beregninger tilsier at antall ammekyr i et tiårsperspektiv bør økes med 5000 – 8000 per år. Det er derfor viktig at mordyrtillegget holdes på et høyt nivå, men vi mener at deler av dette (20 %) med fordel kan legges over på det nye tilskuddet for kvalitetsslakt, slik at økt produksjon per mordyr blir premiert.

Kjøttproduksjonen på sau/lam har vist større stabilitet enn på storfe, men Nortura registrerer at også denne produksjonen sliter med å fylle den innenlandske etterspørselen. Det foregår store endringer innenfor denne produksjonsgrenen, og vi ser en klar tendens til økt produksjonssamarbeid og etablering av større driftsenheter. I mange områder gjør rovdyr tap det krevende å opprettholde produksjonsomfanget. Tilsvarende som for storfe, mener vi det er viktig å stimulere til et høyt antall mordyr, men behovet for økt produksjon tilsier likevel at en del av dyretillegget (20 %) med fordel kan overføres til slaktetilskuddet for lam.

1.3 Målpriser - forslag for avtaleåret 2014-2015

Markedsprognosen for 2014 (januar 2014) viser en underdekning på 2750 tonn for lam og 8300 tonn storfe. Derimot prognoseres det et overskudd for egg på 1100 tonn og for gris et overskudd på 1650 tonn. Prognosen for svin bygger på et engrosprisuttak ca 2 kr under gjeldende målpris.

For inneværende avtaleår ligger prisuttaket for gris ca 2 kr under målpris per uke 3 i 2014. Med bakgrunn i revidert prognose for markedsbalansen for gris, vil Nortura vil øke engrosprisen med 50 øre per kg fra 21. april. Dette vil redusere avviket fra målpris med 10 øre for avtaleåret sett under ett, men økt kjøttkontrollavgift fra nyttår (8 øre per kg) vil virke motsatt. Målprisen i avtaleåret 2013/2014 er kr 31,64 per kg.

Slik det dokumenteres i kapittel 2.1 har økninger i målpriser/engrospriser på kjøtt over en årrekke ikke ført til tilsvarende økte priser i sluttmarkedet. På den ene siden har industrien fått høyere kostnader i form av økt råvarepris, og på den andre siden har produserte ferdigvarer erfart uendra eller lågere prisuttak i sluttmarkedet. Det sier seg selv at leddene mellom råvareprodusentene og sluttmarkedet over tid ikke kan absorbere en slik ubalanse.

Nortura har med bakgrunn i forholdene ovenfor og på grunnlag av markedsprognosen medio mars 2014 vurdert handlingsrommet for prisutviklingen framover, og foreslår å videreføre målprisen for svin på kr 31,64 per kg. Markedsbalansen vil være avgjørende for muligheten til å realisere målprisen for svin i 2014.

1.4 Produksjoner uten målpris

Engrosprisen på storfekjøtt, sau/lam og egg blir fastsatt innenfor den volumbaserte markedsordningen, og det vises til Grunnlagsdokumentet som utarbeides for hvert halvår. Gjeldende planlagte gjennomsnittlige engrospriser for 1. halvår 2014 er:

Storfekjøtt: kr 55,20 per kg, Lammekjøtt: kr 68,00 kr per kg, Egg: kr 18,10 per kg

Nortura overvåker lønnsomheten for alle deler av verdikjedene for kylling og kalkun. Denne innsikten gir tunge føringer for fastsetting av Norturas engrospriser på fjørfekjøtt, og det utarbeides et Prisdokument hvert halvår. Prisfastsetting for fjørfekjøtt samkjøres i tid med prisfastsettingen for produksjonene som er i den volumbaserte markedsordningen.

1.5 Tilskuddsordninger – forslag om målretting og forenkling mm.

Nortura kan ut fra en samlet vurdering ikke tilrå at behovet for inntektsvekst i jordbruket blir dekket av økte priser alene. Overføringene må økes og målrettes: Nortura mener at en ved utforming og dimensjonering av husdyrtilskudd mv i de grovfôrbaserte produksjonene nå må legge større vekt på å stimulere til økt produksjon. Dette tilsier at satsene for husdyrtilskudda i mellom-store og store besetninger gis et ekstra løft og at taket for maksimalt tilskudd løftes. Videre anbefaler vi at en del (20 %) av husdyrtilskuddet til mordyr av storfe og sau overføres til kvalitetsstilskudd for hhv. storfeslakt og lammeslakt. Som en ren forenkling foreslår vi at slakteriene overtar utbetalingen av kvalitetstilskuddet for lammeslakt på slaktetidspunktet, slik tilfellet er for kvalitetstilskudd for storfeslakt. Dette vil tydeliggjøre merverdien av kvalitetsproduksjon, og forenkle tilskuddsprosessen både for produsenter og forvaltning.

Fraktstøtten for firbeinte slaktedyr er et effektivt og presist virkemiddel for å bidra til inntektsutjamning mellom anleggsmåter og anleggsfjerne produsenter. En godt utformet fraktordning gir direkte inntektseffekt for bøndene i anleggsfjerne områder. Fraktstøtte er dermed viktig for å opprettholde jordbruksarealer i drift over hele landet. Nortura mener at fraktordningen for firbeinte slaktedyr har vist seg å fungere tilfredsstillende, og ber om at ordningen i år tilføres 15 mill. kr for å kompensere for kostnadsveksten fra 2010 og i tillegg at den opprinnelige underfinansieringen på 15 mill. kr blir dekket.

Nortura er fornøyd med at ordningene med fraktstøtte til korn og kraftfôr har blitt styrket de siste åra, og vi mener disse gir meget effektive bidrag til utjamning av distriksulemper i form av høyere fôrkostnad i husdyrproduksjonene. Ved å styrke fraktordningen for kraftfôr slik at prisen på kraftfôr blir tilnærmet lik i hele landet, vil en avbøte distriksulempene i særlig de kraftfôrbaserte produksjonene og dermed bidra til å avlaste andre virkemidler.

Reduserte fôrkostnader vil ha gjennomgående positive effekter på kostnadsnivået i alle husdyrproduksjoner, noe Nortura mener er grunnleggende viktig for å gjøre norsk matvareproduksjon mer robust.

1.6 Markedsordninger – purke inn igjen i markedsreguleringen

Nortura ber avtalepartene merke seg de uheldige utslagene det har fått at særlig purke ligger utenfor markedsordningen for svin, og de overveltningseffektene dette har medført for målprisuttaket for gris. Nortura mener i tillegg at det er lite framtidsrettet at markedsordningene har så fragmenterte virkeområder som de har i dag. Nortura foreslår derfor at purke (og râne) tas inn igjen i markedsreguleringen for svin.

1.7 Konsesjonsgrenser i kraftfôrbaserte husdyrproduksjoner

Nortura har vurdert behovet for og konsekvensene av økte konsesjonsgrenser i de kraftfôrbaserte husdyrproduksjonene. Markedssituasjonen er ganske ulik for de enkelte dyreslaga.

For kylling/kalkun har det i en årrekke vært en betydelig markedsvekst som har økt behovet for produksjon. Konsesjonsgrensene for kylling ble økt i 2013, og det er vår vurdering at fortsatt markedsvekst for kylling/kalkun kan legge til rette for en moderat justering av konsesjonsgrensene for kylling/kalkun.

For gris har det vært markedsoverskudd i flere år, og en økning i konsesjonsgrensene vil ytterligere forsterke problemene. Konsesjonsregelverket for gris har en særegen oppbygging, fordi vi har mange driftsformer og ulike tilpasninger. Nortura foreslår at det settes ned en arbeidsgruppe for å vurdere alle sidene ved konsesjonsregelverket for gris før spørsmålet om endring av konsesjonsgrensene for gris vurderes.

For egg har det også vært markedsoverskudd i flere år, og en økning i konsesjonsgrensene vil ytterligere forsterke problemene. Med bakgrunn i eggsektorens erfaringer fra økte konsesjonsgrenser i 2003 er det sannsynlig at økte konsesjonsgrenser for egg vil utløse en uhåndterlig og ødeleggende ubalanse i markedet. Nortura vil derfor sterkt fraråde en økning i konsesjonsgrensene for egg.

1.8 Sammen drag av Norturas innspill til Jordbruksforhandlingene 2014

1. Videreføre målprisen på svin

- Slaktegris: Målpris kr 31,64 per kg videreføres

2. Økte overføringer og bedre målretting av tilskuddene

- Storfe:

- Overføre 20 % av husdyrtilskuddet for ku/ammeku til kvalitetstilskudd for storfeslakt

- Sau/lam:

- Overføre 20 % av husdyrtilskudd for avlssau til kvalitetstilskuddet for lammeslakt
- Flytte administrasjonen av kvalitetstilskudd for lammeslakt over til slakteriene

- Regelverk husdyrtilskudd mv.:

- Øke produksjonsinsentivene i husdyrtilskuddene ved ekstra økning av satsene for avlsdyr i mellomstore og store besetninger (særlig for avlssau og ammeku)
- Løfte maksimumsgrensene for antall dyr med husdyrtilskudd, og justere opp taket for samlet tilskudd per foretak i takt med økte husdyrtilskudd og andre regelendringer
- Ta hensyn til tomperiode på telledato ved utmåling av husdyr- og avlsertilskudd mv. til de produksjoner og foretak dette gjelder (verpehøns av slakterase, satellitter i purkninger)

- Fraktordningen for firbeinte slaktedyr:

Rammen for innfrakttilskudd for firbeinte slaktedyr må økes med 15 mill. kr for å dekke økte kostnader og for å opprettholde dekningsgraden (42% av 35 mill. kr). Den opprinnelige underfinansieringen fra 2010 på 15 mill. kr må også dekkes. Innenfor rammen må tilskuddene for småfe økes med 20 % mer enn den generelle økningen.

- Korn/kraftfor og fraktordningen for kraftfôr: Kornøkonomien må sikres uten kostnadsdrivende effekter for husdyrholdet. Fraktordningen for kraftfôr må styrkes slik at kraftfôrprisen blir tilnærmet lik over hele landet. Dette vil avbøte mye av distriktsulempene i særlig de kraftfôrbaserte produksjonene, og dermed bidra til å avlaste andre virkemidler.

3. Markedsordninger

- Ta purke inn igjen i markedsordningen.

2 Markedsinntekter og målpriser

Kjøtt- og kjøttvarer har over lengre tid hatt en begrenset prisutvikling, både sammenlignet med andre matvarer og i forhold til den generelle prisutviklingen.

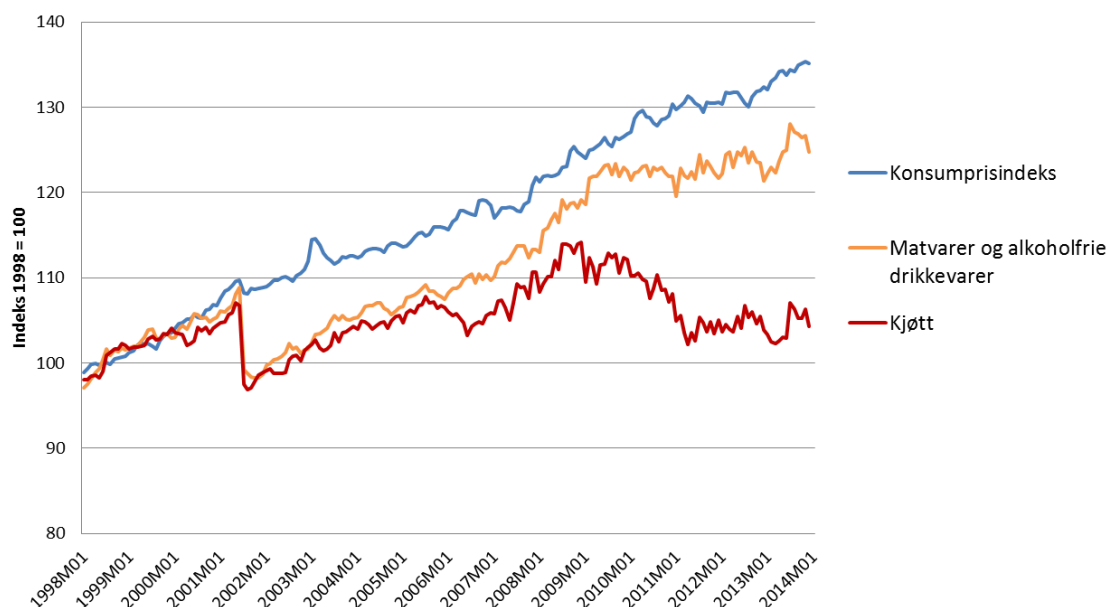
2.1 Prisutvikling for kjøtt og egg i sluttmarkedet

Forbrukerprisene for kjøtt var omtrent uendret fra utgangen av 2012 til utgangen av 2013. Dette kom etter at prisene har falt jevnt de foregående fem årene. Fra desember 2008 til utgangen av 2013 er det observert en nedgang i forbrukerprisene på kjøtt med hele 10,6 prosent.

Det er ingen direkte kobling mellom målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris og forbrukerprisene. Butikkene og kjedene setter forbrukerprisene ut fra komplekse vurderinger, der vareinnkjøpet er en av flere viktige elementer. Det er likevel varens pris i butikk som danner grunnlaget for den pengestrømmen tilbake til råvareprodusent. For enhver aktør i verdikjeden er det derfor helt nødvendig å følge utviklingen i forbrukerprisene.

Hvis prisene i sluttmarkedet øker mindre enn engrosprisene, vil det i første omgang øke presset på industriens driftsmarginer, men over tid vil det også være overveltingseffekter til produsentprisene. Markedsbalansen over tid er den viktigste grensesetteren for utvikling i engrospriser, gitt at importvernet gir tilstrekkelig beskyttelse og at tollfri import ikke begrenser mulighetsområdet for nasjonal prisdannelse.

Figur 2-1¹ viser konsumprisindeksen sammen med prisindeksen for mat og alkoholfri drikke og prisindeksen for kjøttvarer. I indeksen er 1998 lik 100. Det markerte fallet i matvarepriser i 2001 skyldes reduksjonen merverdiavgiften for matvarer på dette tidspunkt.

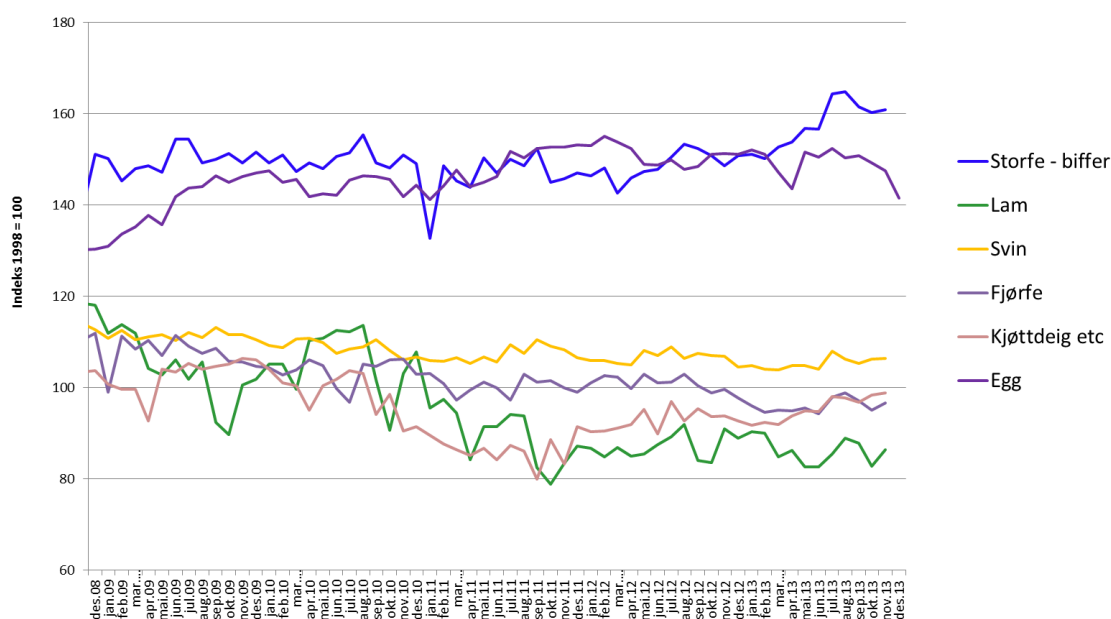

Figur 2-1 Utvikling prisindekser 1998- 2013.¹

¹ NILF/SSB. <http://www.nilf.no/Matpriser/Bm/Matpriser.shtml>

Figur 2-1 viser at forbrukerprisene for kjøttvarer sank i årene fra 2009 til starten av 2011. Prisene falt noe i 2012, ca 1,5 prosent, men etter det har prisene vært relativt stabile kjøttmarkedet sett under ett.

Utviklingen i forbrukerpriser for ulike grupper kjøttvarer og egg de siste fem årene, fra 2009 fram til i dag, er vist i Figur 2-2²

Figur 2-2 Indekser for forbrukerpriser kjøtt og egg siste 5 år.

Forbrukerprisene for svin har blitt redusert med 6,7 prosent de siste fem årene, men har endret seg marginalt med 0,4 prosent den siste treårsperioden. Prisene var omtrent uendret foregående år.

Forbrukerprisene på fjørfe har falt med 9 prosent de siste tre årene. Det siste året var prisreduksjonen på 3,1 prosent.

Prisindeksen for storfe er delt i en indeks for biffer og fileter, og en som dekker kjøttdeig og blandingsprodukter (inkl. produkter av andre dyreslag). Biffer og fileter utgjør maksimalt 30 prosent av verdien av et storfeslakt. I treårs-perioden har prisene for biffer og fileter økt med 6,6 prosent. Det meste av denne prisveksten er tatt siste året, da prisene økte med hele 8,2 prosent. Den positive utviklingen i pris kan sees i sammenheng med innføringen av prosenttoll fra 1. januar 2013. For kjøttdeig og blandingsprodukter falt prisene jevnt fra 2008 til ca oktober 2011. Etter det viser prisindeksen en positiv tendens. Økningen i løpet av en tre års periode på 9,2 prosent. Siste år var prisøkningen på 5,2 prosent, men prisene for kjøttdeig o.l. er fortsatt lavere nå enn de var for fem år siden.

² Kilde: NILF/SSB

For *sau/lam* har forbrukerprisen falt med hele 16,1 prosent i treårsperioden. I 2012 hadde man håp om at prisfallet hadde stoppet opp da prisene økte med 1,9 prosent. I 2013 falt imidlertid prisene igjen med 4,9 prosent.

For *egg* utviklet forbrukerprisene seg lenge positivt sett med produsentøyne. I 2012 stanset prisveksten opp, og det ble registrert et prisfall på 1,4 prosent. Denne utviklingen fortsatte i 2013 da prisene falt med hele 6,4 prosent.

Å gi en uttømmende analyse på årsakene bak fallet i forbrukerpriser på kjøtt- og kjøttvarer, samt egg, er en svært krevende oppgave. Vi vil her peke på enkelte konkrete faktorer som har bidratt til den observerte utviklingen. Det vil være betydelig grad av sammenheng mellom faktorene:

- Bruk av kjøtt som lokkevare i butikk
- Betydelig andel av EMV for kjøtt
- Økt vertikal integrasjon bakover i verdikjeden fra sluttledet
- Kostnadstilpasninger i industri og omsetningsledd
- Prispress fra grensemarkeder bl.a. i form av økt grensehandel
- Tollfri import av kjøtt, størst volum på storfekjøtt

Prisfallet for kjøtt og kjøttprodukter har medført et betydelig marginfall i flere ledd i verdikjeden. På lang sikt vil dette påvirke mulighetene for prisuttak for norske produkter. Dette utfordrer i særlig grad industriens drift og organisering, og evne til innovasjon og produktutvikling. Vi mener det derfor er nødvendig å se på alle muligheter for å utnytte rommet for prisuttak i sluttmarkedet.

Konklusjon:

Utviklingstrekkene for prisuttaket i sluttmarkedet påvirker i stor grad mulighetene for prisutvikling og lønnsomhet i kjøtt- og eggproduksjon i Norge.

2.2 *Behov for å utvide rommet for prisuttak i sluttmarkedet - kjøttkontrollgebyr*

Som vist i avsnitt 2.1 har prisuttaket i sluttmarkedet for kjøttvarer hatt en uheldig utvikling de siste åra sett fra kjøttprodusentens og kjøttindustriens side. Prisdannelsen utover i varekjeden etter målprispunktet er knyttet til videre verdiskaping i industri og handel, men det blir i tillegg innkrevd offentlige avgifter. I denne omgang vil vi peke på kjøttkontrollgebyret.

I statsbudsjett for 2014 med tillegg foreslås det redusert bevilgning til Mattilsynet med 22 millioner kroner, mens det budsjetteres med *økning* i timesats ved bruk av gebyrer - *beløpende til totalt 30 millioner*. Mattilsynets største "inntektskilde" gjennom gebyrer er kjøttkontrollgebyret. Alle slakterier betaler for kjøttkontrollen som utføres av Mattilsynet gjennom et gebyr beregnet årlig ut fra antall timer man tror vil medgå til kontrollen. Dette gebyret økte med 38 prosent til 695 kr per time fra 1. januar 2014. For Nortura sin del er det beregnet til 8 øre per kg kjøtt.

Den politiske intensjonen er at avgiften skal overveltes til neste ledd i verdikjeden i form av høyere engrospriser, dernest høyere pris ved videresalg og økt forbrukerpris.

Kjøttkontrollavgiften (og forskningsavgiften) trekkes fra målepunktet for målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris. Det er i dagens markedssituasjon for f.eks. gris (se avsnitt 2.3.2) ikke mulig å heve engrosprisen før etter påske. Dersom engrosprisen ikke kan økes, vil økt avgift belastes produsenten direkte. I praksis ser vi derfor ofte at avgiftsoverveltingen er asymmetrisk, i produsentenes disfavør.

De seinere årene har det lyktes kjøttbransjen å få en relativt stor reduksjon i timegrunnlaget for kjøttkontrollgebyret ved at de fleste fjørfeslakteriene har overtatt båndkontrollen, og ved at man også på slakterier med "rødt kjøtt" har overtatt diverse arbeidsoppgaver som før var utført av offentlig tilsatte.

Konklusjon:

Kjøttkontrollen er en viktig del av mattrygghetsrutinene i Norturas varestrøm. Det ligger betydelige potensialer for å effektivisere denne operasjonen ved å gjennomføre den som en integrert del av Norturas produksjon, uten at tilsynsfunksjonen svekkes. Nortura ønsker å gå videre med samarbeidet med Mattilsynet for å utvikle og løpende drifte kjøttkontrolloppgaver, slik at kostnadene til kjøttkontroll kommer ned på nivå med våre naboland.

2.3 Marked og priser for kjøtt og egg, faktisk utvikling for 2013 og prognose 2014

Nortura omtaler i dette kapitlet totalmarkedet for de enkelte produksjonene, samt utviklingen i priser (målpris, engrospris og omsetningsavgift). Vi påpeker at dette kapitlet gjelder engrospriser og volumutvikling. Når det gjelder utvikling i utbetalingspriser til produsent, vises det til Budsjettnemnda for jordbruket.

Tabell 2-1 Produksjon og salg i 2013

Kjøtt- og eggmarkedet i 2013 - foreløpige tall

	Produksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse	Adm. og annen import	Markeds- dekning inkl. adm.import
	Tonn	%		Tonn	%			
Storfe/kalv	83 200	107	6 800 ¹⁾	96 600	100	-6 600	8 800	2 200
Sau/lam	23 100	103	1 035 ²⁾	26 300	105	-2 200	2 200	0
Gris	126 600	96	2 100 ³⁾	127 600	99	1 150	1 700	2 850
Egg	59 500	102	224 ⁴⁾	59 000	101	700		-
Kylling	91 300	115	1 003 ⁵⁾	92 100	114	200		-
Kalkun	9 800	100		9 800	101	0		-

1) Omfatter bl.a. SACU-import på 4.921 tonn storfekjøtt omregnet m/ben samt benyttet WTO-, EU- og GSP-kvote.

2) Fra Island: 600 tonn. WTO-kvote på 206 tonn og 231 tonn SACU m/ben.

3) Spekk og småflesk utgjør om lag 1.300 tonn og vel 800 tonn av WTO/EU-kvoter.

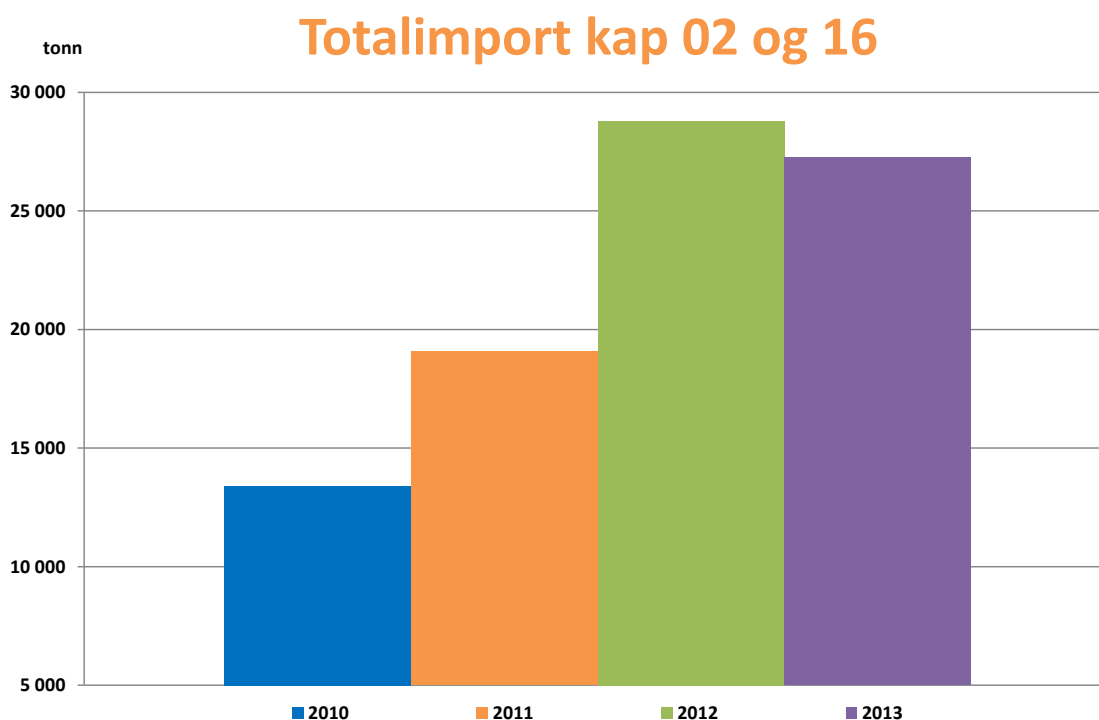
4) Import på 224 tonn. (WTO-kvote på 1.295 tonn og EU-kvote på 290 tonn skallegg).

5) Benyttet EU- og WTO-kvote på hhv. 800 og 221 tonn.

Eksportert kvantum 2013: 3.772 tonn gris og 525 tonn egg .

Totalmarkedet for kjøtt og egg var i 2013 preget av overskudd for gris og egg, mens for storfe og lam var hovedtrekket i markedsbildet underskudd av norsk råvare frem til høsten. For storfe og lam var det åpning for import med administrativ tollnedsettelse fram til ca. utgangen av august. I tillegg ble det åpnet for import av ribbe av gris i 2 måneder fra midten av oktober. Detaljer for hvert dyreslag følger i senere kapitler.

Importen er illustrert i figuren nedenfor. Denne inneholder tall for hele kapittel 2 i tolltariffen, samt kapitlene 1601 og 1602. Dermed viser den totalimporten av kjøttvarer til Norge i 2013. Importvolumet i 2013 ble om lag 1.500 tonn lavere enn i 2012. Det ble importert ca. 3.800 tonn mindre av storfe.

Figur 2-3 Totalimport av kjøtt 2010-2013

Vurderingene av **markedsutsiktene** bygger på prognoser for kjøttproduksjon og engrossalg. Importkvotene for kjøtt regnes inn i markedsbalansen. Prognosene utarbeides av Totalmarked kjøtt og egg.

Tabell 2-2 Prognose 2014

Prognose 2014 – mars 2014

	Tilførsler		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse
	tonn	%		tonn	%	
Storfe/kalv	79 900	96	7 570 ¹⁾	94 700	98	-7 300
Sau/lam	22 900	100	1 336 ²⁾	26 200	100	-2 000
Gris	128 600	101	2 000 ³⁾	128 600	100	2 000
Egg *	60 900	102	4)	59 700	101	1 200

* Det er beregnet tatt ut 440 tonn gjennom fortidsslaktning i 1. tertial

- 1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfejøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvotepå 900 tonn og GSP-kvotepå 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfejøtt m/ben) tatt med.
- 2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 530 tonn SACU m/ben.
- 3) Inkludert spekk og småflesk på 1.300 tonn og 100 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvotepå 600 tonn.
- 4) Forutsetter ingen import av egg.

Forutsetninger om priser i prognosen:
Gjennomsnittlig engrosspris på storfe kr 55,20, lam kr 68,00 og egg kr 18,10. For gris gjennomsnittlig om lag kr 2,00 lavere enn gjeldende målpris.
Det presiseres at dette ikke er noen prisprognose for nye engrosspriser.

11.03.2014

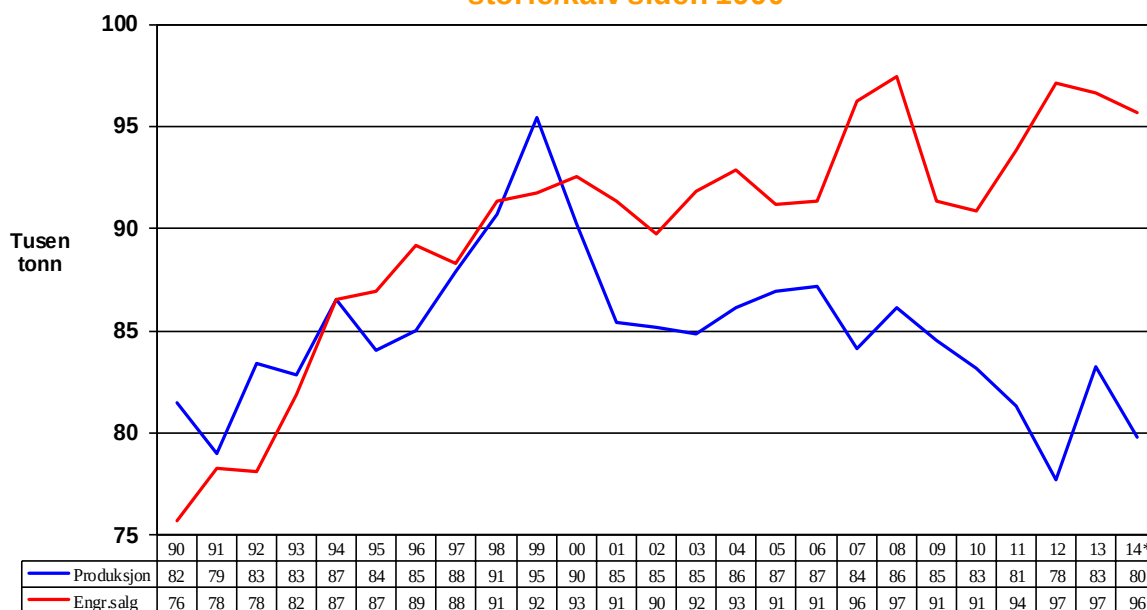
Prognose 2014 mars 14

2.3.1 Storfe

I Figur 2-4 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av storfe og kalv fra 1990.

Utvikling av produksjon og engrossalg for storfe/kalv siden 1990

* Prognose.

Figur 2-4 Utvikling i produksjon og engrossalg av storfe/kalv siden 1990.

2013

I likhet med året før var det ved inngangen til året ikke storfe på reguleringslager, men markedet ble dekket av norsk vare tidligere i 2013 enn det som har vært vanlig de siste årene. Det ble frosset inn vel 2.400 tonn på reguleringslager i løpet av høsten.

Det var åpning for administrative tollnedsettelse fra 12. november 2012 frem til 25. august 2013. Totalt i 2013 ble det importert om lag 8.800 tonn med kvarte skrotter og såkalte pistoler (bakpart med kam).

Tilførslene i kvantum økte med om lag 7 % i forhold til 2012. I antall økte slaktingen av ku mest. Slaktevektene på okse gikk opp med om lag 5 kg. Engrossalget gikk ned med om lag 0,5 %. Som nevnt ovenfor ble det frosset inn vel 2.400 tonn på reguleringslager i løpet av høsten og lageret ved utgangen av året var på 2.176 tonn. Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe ble økt med kr 0,80 i 1. halvår og videre med kr 2,00 i 2. halvår.

2014

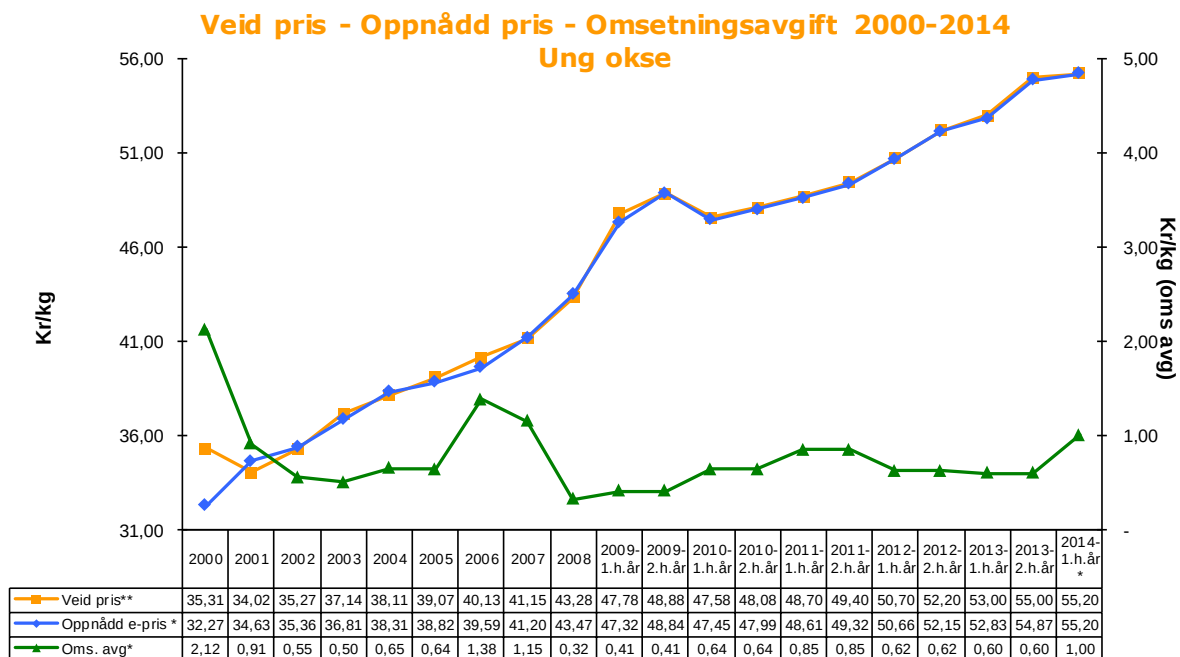
Det prognoseres en kvoteimport på 7.600 tonn i 2014. I forbindelse med overgang til prosenttoll på biffer og fileter av storfekjøtt ble det fra 2013 etablert en ny kvote på 500 tonn biffer og fileter fra GSP-land (med kronetoll og GSP-vilkår). Videre prognoseres det en import fra SACU på 4.921 tonn (omregnet til kjøtt med bein), hele WTO-kvoten på 1.084 tonn samt tollfri EU-kvote på 900 tonn. Importen under disse kvotene utgjør dermed ca. 8 % av prognosert engrossalg.

Tilførslene av storfe forventes å gå ned med om lag 4 % i 2014, og volumet prognoseres til 79.800 tonn. Det prognoseres færre dyr til slakt, men en økning i slaktevektene. Bestanden av mjølkekyr prognoseres å stabiliseres i løpet av 2014 og det forventes en fortsatt økning av antall ammekyr.

I prognosen er det lagt til grunn at gjeldende gjennomsnittlig engrospris på kr 55,20 videreføres i hele 2014. Dette gir en prisøkning på 2,4 % i gjennomsnitt for året, og et prognosert engrossalg i 2013 på 95.700 tonn – en nedgang på 1 % i forhold til 2013.

Prognosert markedsbalanse for storfe i 2014 viser dermed et underskudd på 8.300 tonn etter import av kvoter. Reguleringslageret var på nesten 2.200 tonn ved inngangen til året, og det vil dermed drøye før det igjen vil være behov for import under administrative tollnedsettelse.

Når det gjelder utvikling i engrospris og størrelse på omsetningsavgiften, viser vi til Figur 2-5.

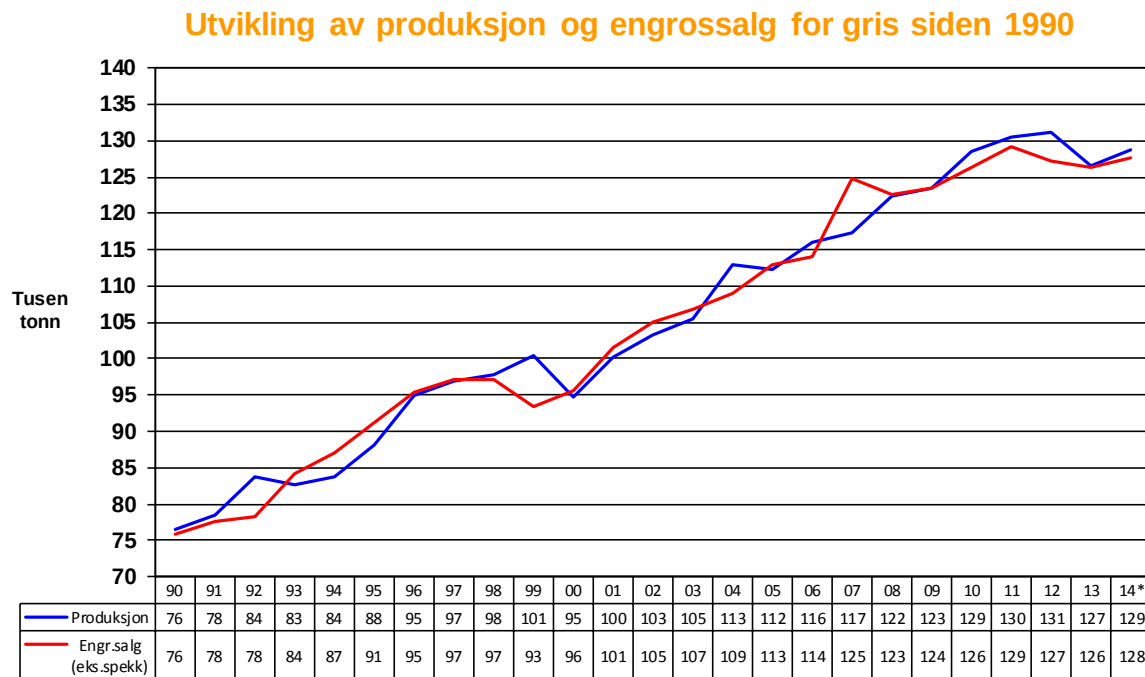
* Prognose for 2014. Omsetningsavgift viser gjennomsnitt for hele kalenderåret.

** Målpris frem til 31/6-09, planlagt gjennomsnittlig engrospris fra 1/7-09

Figur 2-5 Engrospris og omsetningsavgift for ung okse fra 2000.

2.3.2 Gris

I Figur 2-6 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av gris fra 1990.

* Prognose.

Figur 2-6 Utvikling i produksjon og engrossalg av gris siden 1990.

2013

Svinekjøttmarkedet var også i 2013 preget av overskudd. Tiltaket med kompensasjon for lavere slaktegrisvekter i 1. halvår ga om lag 3.000 tonn lavere tilførsler enn om vektene hadde vært uendret. Mange fulgte oppfordringen om å holde vektene nede også etter kompensasjonsperioden. Dette ga i alt en nedgang i tilførslene på 4.600 tonn fra året før. Med en nedgang i engrossalget på 0,5 % ble markedsoverskuddet på om lag 2.800 tonn, inklusive import.

For å balansere markedet og for å unngå store mengder på reguleringslager, ble det markedsregulert og eksportert gris gjennom det meste av året. Reguleringseksporten av helt slakt ble på 2.497 tonn. I tillegg ble det eksportert 1.275 tonn skinke, kam og sorteringer. Sum eksport gris: 3.772 tonn. Nedskjæring av gris fra reguleringslager til ribbe var på ca. 4.500 tonn. Tiltaket sparte svineprodusentene for i overkant av 40 mill. kr i eksporttap og sikret mer norsk ribbe til jul.

Også i 2013 var det stor etterspørsel etter ribbe gjennom høsten og frem mot jul. Lageret var også lavere enn vanlig på grunn av stort salg av grillribbe på sommeren. For å sikre nok fersk ribbe ble det i tillegg til tiltaket beskrevet i avsnittet ovenfor også i 2013 åpnet for administrativ tollnedsettelse på ferskt sideflesk. Åpningen var på 2 måneder og ga en import på nesten 1.700 tonn.

Det er fremdeles noe underskudd av svinefett i Norge. Importen av spekk og småflesk var i 2013 på ca. 1.300 tonn. Til sammen med importen av sideflesk (ribbe) i og annen import av svinekjøtt ga dette en totalimport på om lag 3.800 tonn.

Ved årets slutt var reguleringslageret på 1.790 tonn. Av dette 295 tonn helt slakt og 1.495 tonn skåret vare.

2014

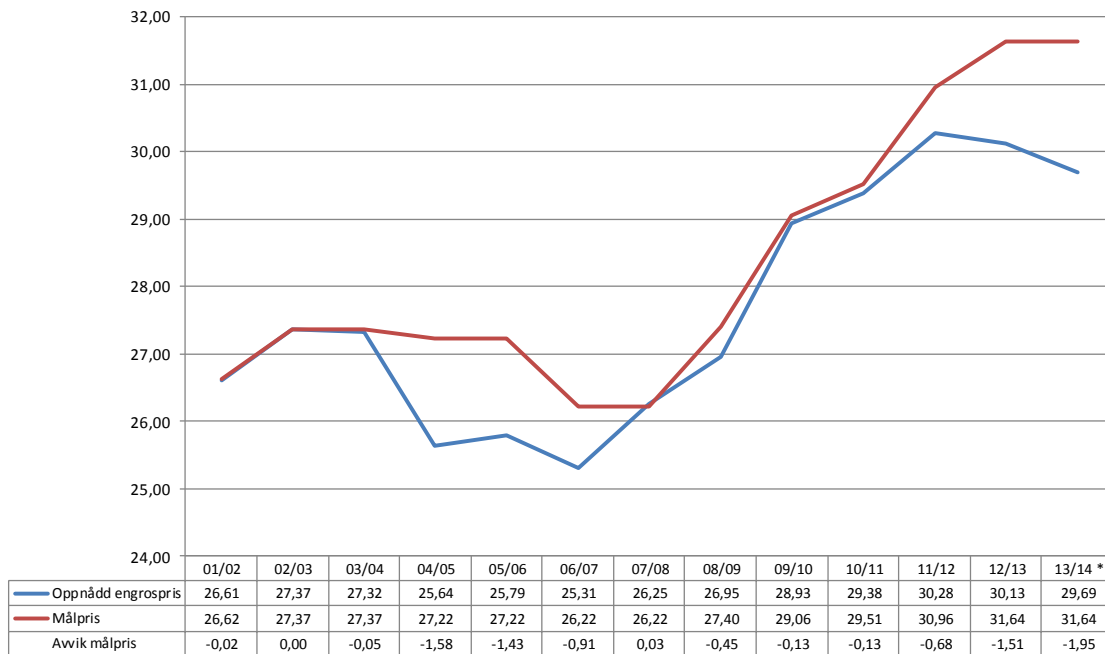
Det prognoseres at tilførslene av gris øker med om lag 1,5 % i 2014. Dette skyldes høyere prognoserte slaktevekter etter påske enn i 2013. Det er tatt høyde for en beregnet effekt på ca. 1.600 tonn av tiltaket med reduserte slaktevekter fram til påske. Markedsoverskuddet er prognosert til 1.650 tonn. Engrossalget er prognosert å øke med om lag 1 % fra foregående år. I prognoseperioden er det forutsatt et avvik fra gjeldende målpris på om lag kr 2,00. Dette innebærer en gjennomsnittlig prisnedgang for hele 2014 på 0,3 % fra året før.

Importen av spekk og småflesk prognoseres til 1.300 tonn, og i tillegg 100 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn og hele EU-kvoten på 600 tonn. Til sammen utgjør dette en import av gris på 2.000 tonn.

Med bakgrunn i denne prognosen blir det fortsatt reguleringseksport av gris i 2013.

Når det gjelder utvikling i målpris og oppnådd engrospris viser vi også til Figur 2-7.

Gris - målpris pr avtaleår

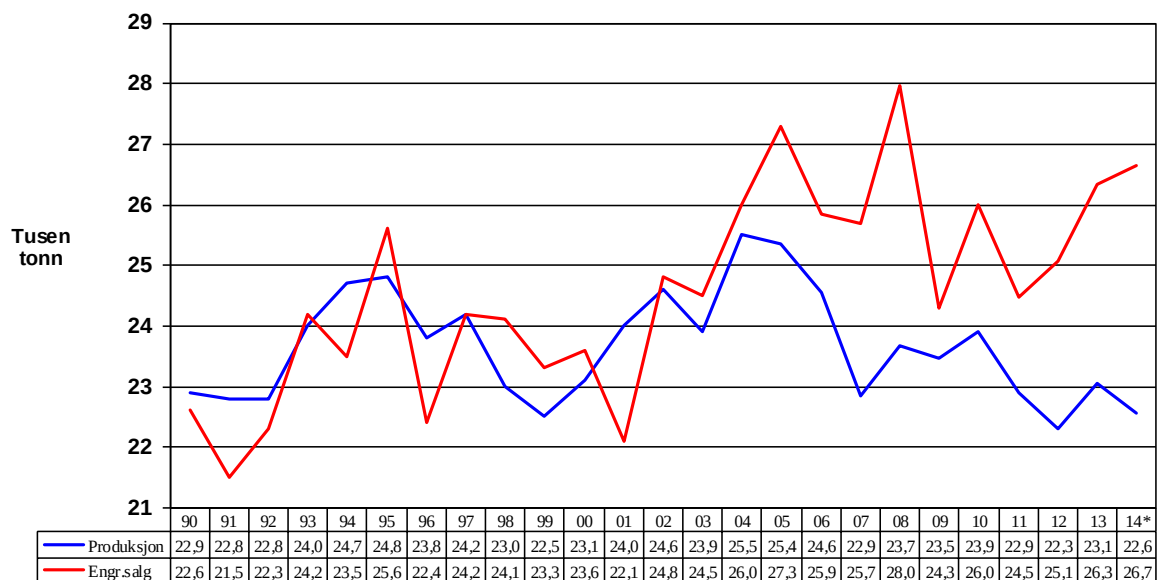
* Prognose

Figur 2-7 Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for gris fra 2000.

2.3.3 Sau/lam

I Figur 2-8 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av sau/lam fra 1990.

Utvikling av produksjon og engrossalg for sau/lam siden 1990

* prognose.

Figur 2-8 Utvikling i produksjon og engrossalg av sau/lam siden 1990.

2013

Tomme reguleringslagre ved starten på året. Det ble åpnet for import av ferske lam med reduserte tollsatser fra 4. mars til ut august. Tilførslene av sau/lam økte noe fra 2012 som var preget av den dårlige sommeren året før der igjen. Varierende beiteforhold på sommeren førte til lette lam og forsinket slaktning i enkelte fylker. Dette medførte betydelig underdekning og det ble nødvendig å sette ned tollsatsen på ferske lam igjen fra 14. oktober til og med 3. november.

Tilførslene i 2013 økte med vel 3 %. Det ble slaktet flere sau og lam, men lavere lammevekt enn året før. Engrossalget økte med hele 5 %. Økningen i engrossalget ble dekket opp med høyere tilførsler og nesten 600 tonn mer import enn i 2012.

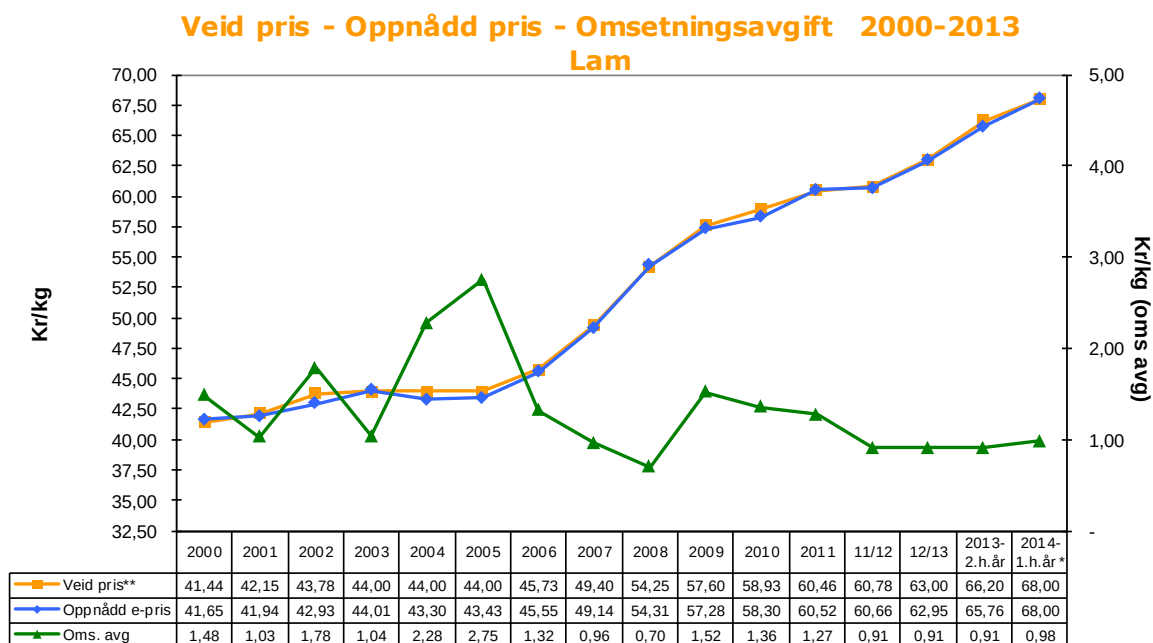
Importen av sau/lam i 2013 var på om lag 3.300 tonn. Av dette kom 600 tonn fra Island, nesten 2.100 tonn under administrativ tollnedsettelse (ferske, hele slakt), 173 tonn fra SACU og import under WTO-kvota og annet utgjorde om lag 400 tonn.

2014

Det prognoseres en underdekning på om lag 2.700 tonn sau/lam i 2014. I dette inngår importkvotene. Det prognoseres en nedgang i tilførslene på 2 % på grunn av beregnet lavere mordyrntall ved inngangen til året. Engrossalget prognoseres å øke med 1 % til et kvantum på 26.600 tonn.

Importen prognoseres til vel 1.300 tonn. Dette inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import fra Island på 600 tonn og full import av kvota fra SACU på 530 tonn (kjøtt med bein).

I Figur 2-9 vises utviklingen i målpris, oppnådd pris og gjennomsnittlig omsetningsavgift for de siste årene.

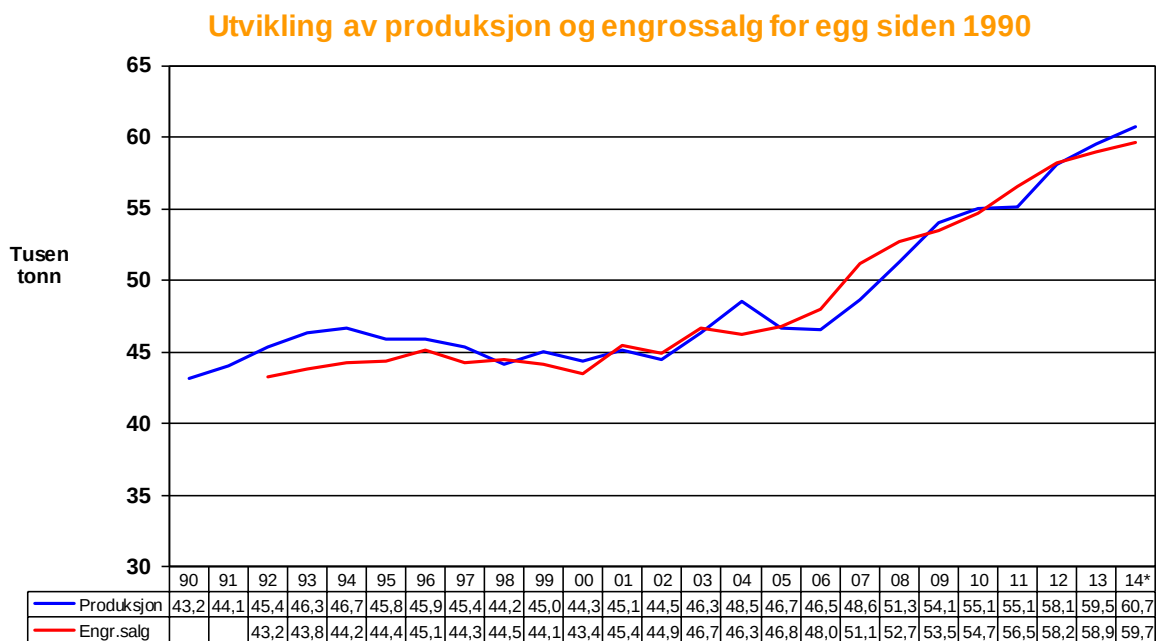
* Prognose for 2014. Omsetningsavgift viser gjennomsnitt for hele kalenderåret.

** Målpris frem til 31/6-13, planlagt gjennomsnittlig engrospris fra 1/7-13

Figur 2-9 Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for lam fra 2000.

2.3.4 Egg

I Figur 2-10 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av egg.

Prognose

Figur 2-10 Utvikling i produksjon og engrossalg av egg siden 1990.

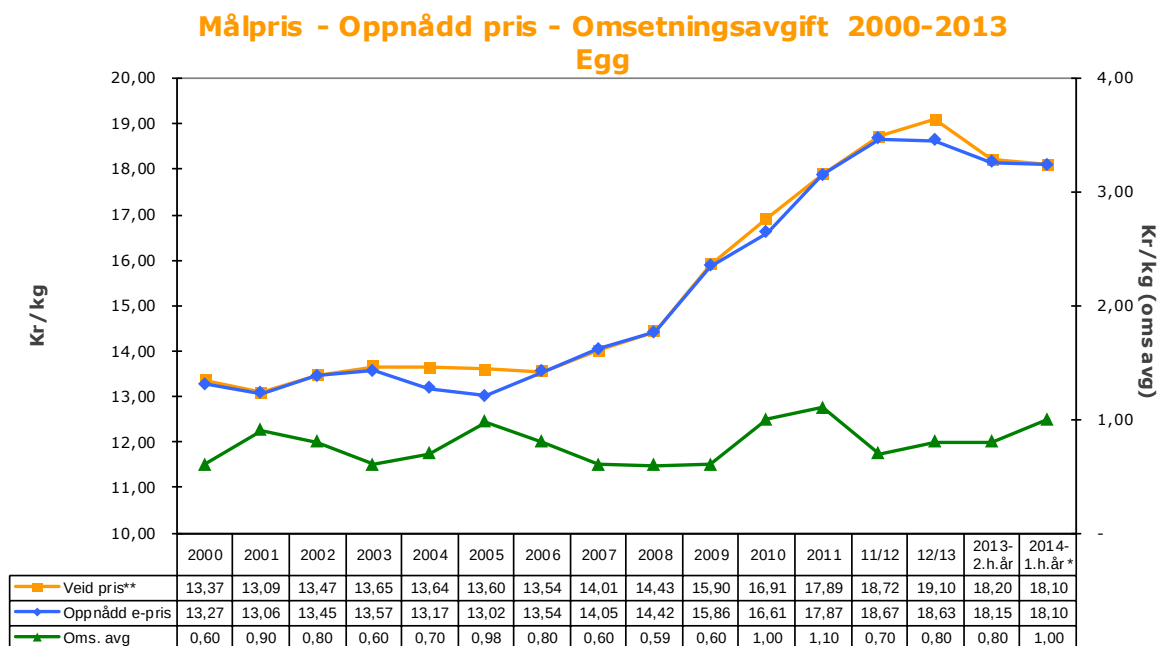
2013

Eggmarkedet varierte også en del i løpet av 2013. Salget sviktet på sommeren i forhold til prognoser og bestillinger. Tilførslene ble redusert med om lag 1.160 tonn som følge av førtidsslakting av verpehøner. På tross av dette økte produksjonen med 2,4 % fra året før. Økte tilførsler i 2013 skyldes til dels utsatt omstilling av innredningssystemer for høner. Engrossalget økte med 1,3 %. Egglageret var nærmere 800 tonn tidlig i året, og Omsetningsrådet vedtok at inntil 900 tonn egg kunne benyttes til miljøfôr. Ordningen kostet ca. 14 mill. kr.

I forbindelse med innføring av volummodellen for egg fra 01.07.13, opphørte muligheten for reguleringseksport. Omleggingen ga allikevel mulighet til eksport av hele WTO-kvoten i løpet av første halvår, og det ble benyttet nærmere 17 mill. kr. Priskompensasjon er innført for å gi lønnsomhet i skilleverksomheten. Samlet belastet alle disse tiltakene omsetningsavgiften betydelig.

2014

For 2014 prognoseres det en økning i tilførslene på ytterligere 2 % og en økning i salget på vel 1 %. Det gir et prognosert overskudd på 1.400 tonn egg før tiltak. Førtidsslakting er iverksatt, og det er allerede bestemt tatt ut vel 400 tonn egg fram til påske.

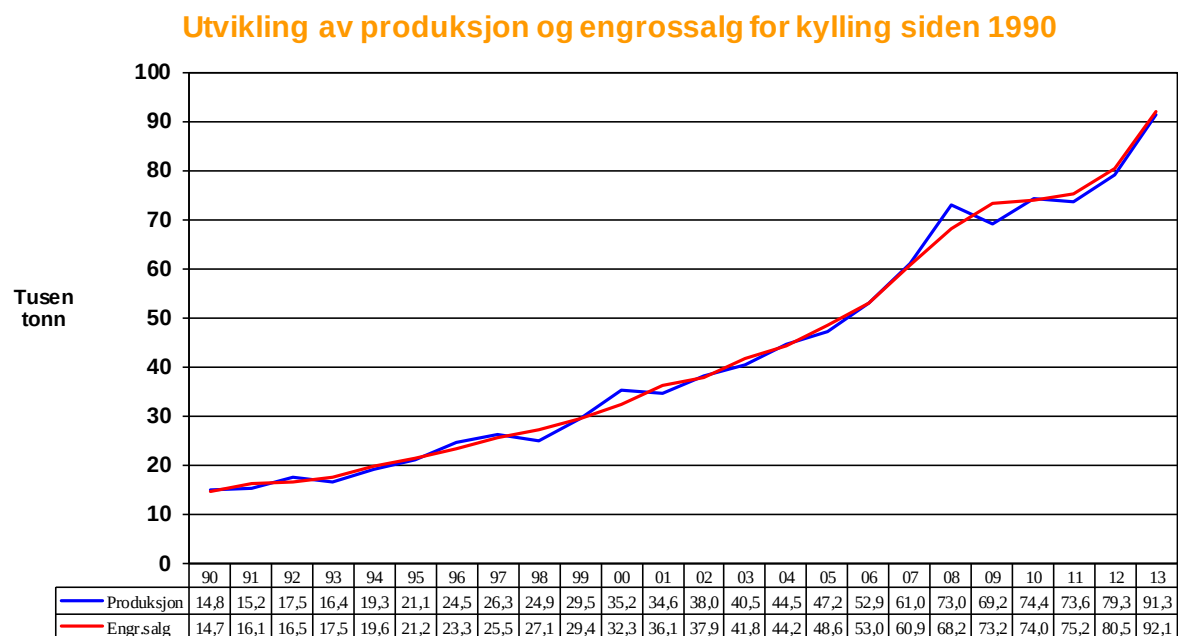
* Prognose for 2014. Omsetningsavgift viser gjennomsnitt for hele kalenderåret.

** Målpris frem til 31/6-13, planlagt gjennomsnittlig engrospris fra 1/7-13

Figur 2-11 Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for egg fra 2000.

2.3.5 Kylling

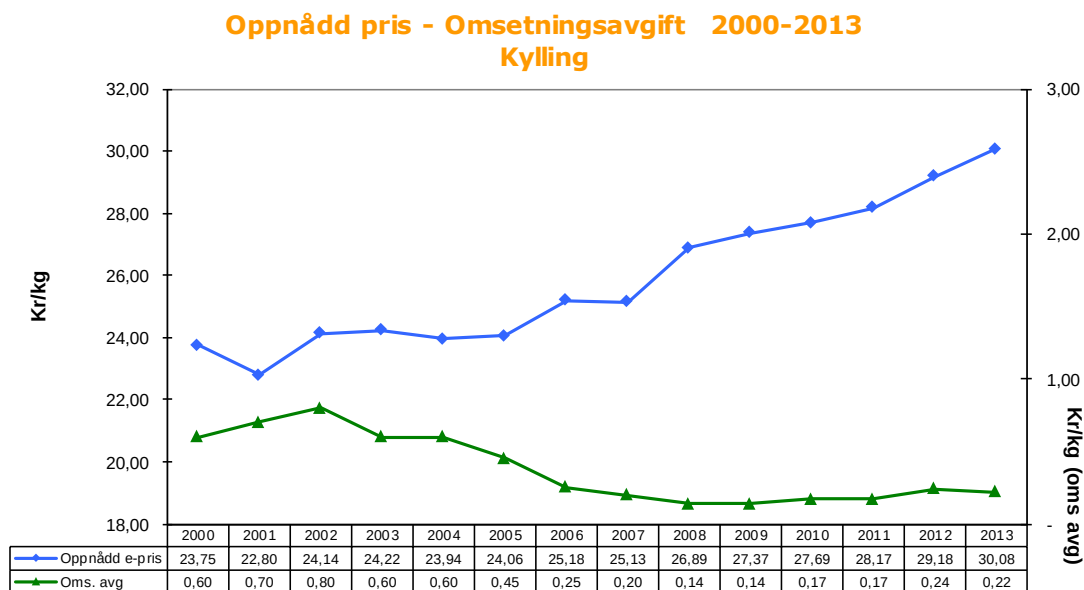
Markedsutviklingen for slaktekylling er vist i følgende figur:

Figur 2-12 Utvikling i produksjon og engrossalg av kylling siden 1990.

2013

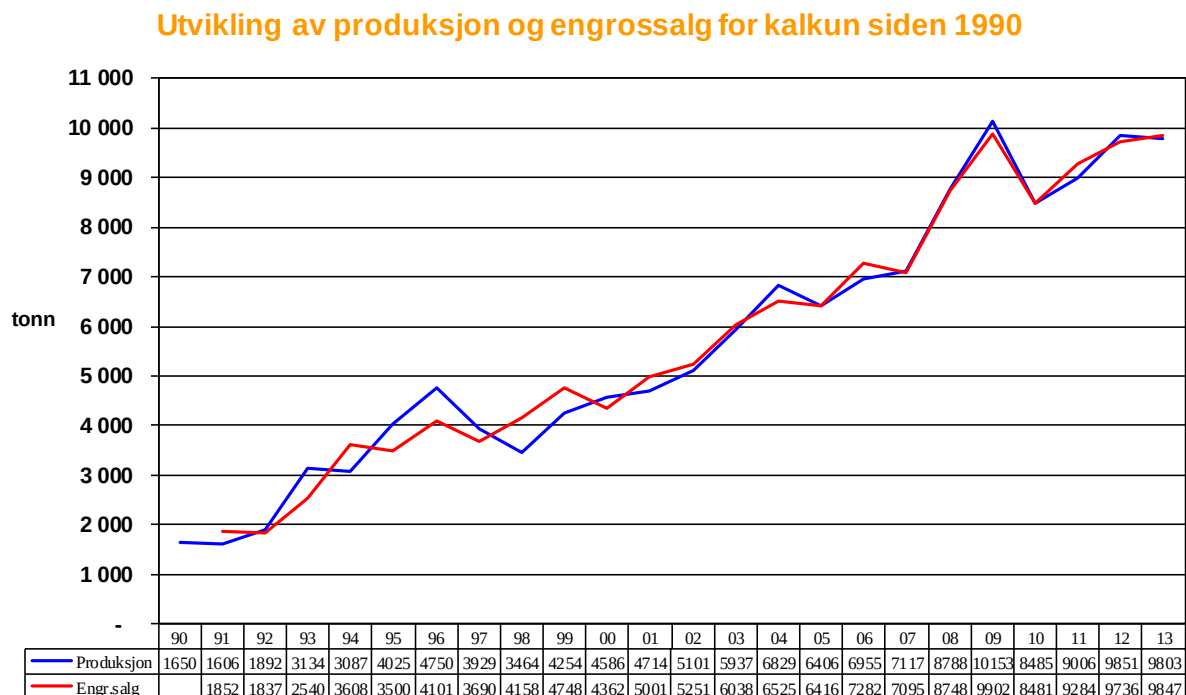
Produksjonen av kylling økte med om lag 15 % i 2013, og salget økte med vel 14 %. Både EØS og WTO-kvoter på henholdsvis 800 og 221 tonn ble på det nærmeste tatt inn.

Figur 2-13 Oppnådd engrospris og omsetningsavgift for kylling fra 2000.

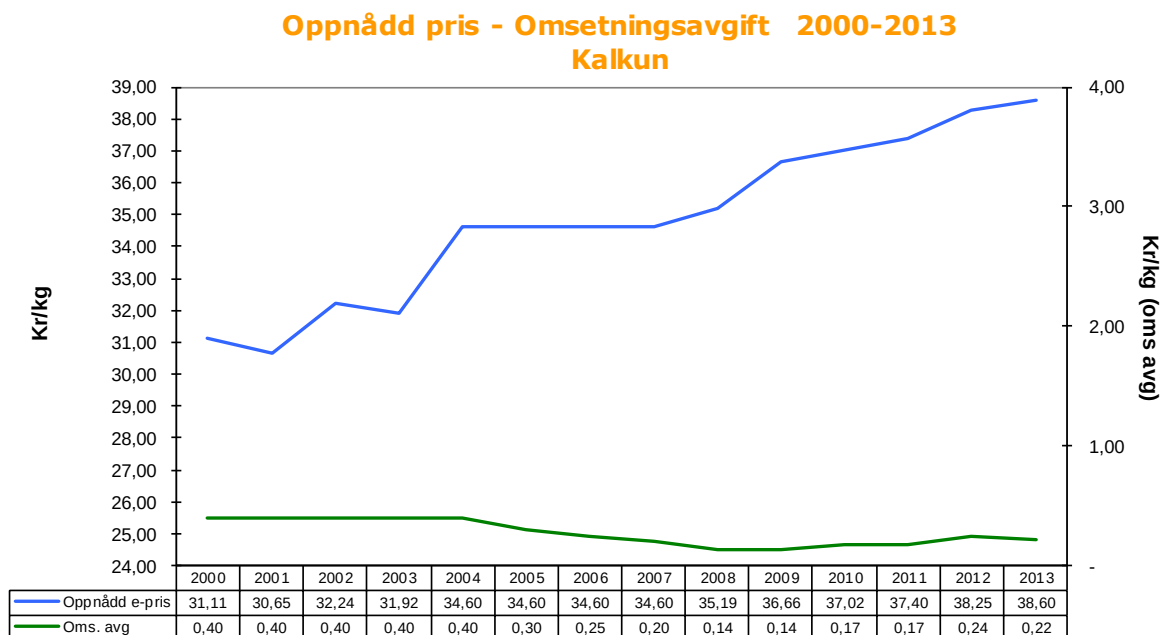
2.3.6 Kalkun

Markedsbalansen for kalkun er vist i Figur 2-14:

Figur 2-14 Utvikling i produksjon og engrossalg av kalkun siden 1990.

Kalkunmarkedet stabiliserte seg i 2013. Salget og produksjonen var om lag uendret fra året før.

Figur 2-15 Oppnådd engrospris og omsetningsavgift for kalkun fra 2000.

Vurderingene bygger i hovedsak på markedsmulighetene slik de oppsummeres i markedsprognosen medio mars 2014, jfr. kapittel 2.4. Det er også lagt vekt på mer generelle og langsiktige element, bl.a. den økonomiske utviklingen, utviklingen i kjøpekraft og utviklingen i primærlandbruket og matindustrien. Vi viser i så måte til de analyser og vurderinger som ble gjort i forbindelse med fastsetting av planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe, sau/lam og egg i mai 2013, og som er gjengitt i Grunnlagsdokument for 2. halvår 2013.

3 Norturas vurdering av prisutviklingen i neste avtaleår

3.1 Gris

Det prognoseres at produksjonen av gris i 2014 blir 1,5 prosent høyere enn i 2013, og det forventes at salget øker med ca. 1 prosent. Per februar 2014 prognoseres et overskudd av norsk gris i 2014 på 1650 tonn. Prognosen bygger på en forventet effekt på ca. 1.600 tonn av tiltaket med reduserte slaktevekter fram til påske, og at engrosprisuttaket blir ca. 2 kr under gjeldende målpris for resten av året.

For å oppnå markedsbalanse vil Nortura benytte alle de verktøy markedsregulator har til rådighet, men unngå at det skjer på måter som undergraver det økonomiske resultatet i kjøttindustrien gjennom rabatterte priser i sluttmarkedet.

Per februar 2014 ligger engrosprisen ca. 2 kroner per kg under gjeldende målpris. Under forutsetning av at markedssituasjonen forbedres utover i året er det et klart mål å redusere dette avviket. Etter den siste markedsprognosen for 2014 har Nortura varslet en økning i engrosprisen på 0,50 kr per kg fra den 21. april. På avtaleåret medfører det et økt prisuttak på +10 øre. Motsatt virker økningen i kjøttkontrollavgiften med 8 øre fra nyttår, som slår ut med -4 øre på avtaleåret (halvårsvirkning).

Norturas forslag til målpris for gris:

Den eksisterende målprisen på kr 31,64 kr per kg for slaktegris videreføres for avtaleåret 2014/2015. Markedsbalansen vil være avgjørende for muligheten til å realisere denne målprisen.

3.2 Prisutvikling for produksjoner regulert i volumbaserte markedsordninger

Ved markedsregulering uten målpris (volumbasert markedsregulering) har Nortura ansvar for å fastsette planlagt gjennomsnittlig engrospris for en prisperiode på 6 måneder om gangen. Ved Jordbruksavtalen 2013 ble lam/sau og egg flyttet over i volumbaserte markedsordninger med virkning fra 1. juli 2013. For utfyllende vurderinger om pris- og markedsutvikling for storfe, lam/sau og egg vises det til Grunnlagsdokumentet for 1. halvår 2014.

3.2.1 Prisutvikling for storfe

Gjeldende planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfekjøtt for 1. halvår 2014 er 55,20 kr per kg. Dette er en økning på kr 0,20 fra 2. halvår 2013. I første halvår 2013 var prisen 53,00 kr per kg. Fram til 31. des. 2012 var importvernet for biffer og fileter ikke tilstrekkelig til å beskytte de norske prisene, noe som medførte at viktige deler av slaktet ikke var i stand til å bære sin del av prisutviklingen. Fra 1. januar 2013 og i de påfølgende prisperiodene har tollendringen sikret grunnlaget for en positiv prisutvikling for storfekjøtt.

Tall fra søknad om produksjonstillegg pr. 31. juli 2013 viser en nedgang i antall storfe på ca. 12 000 fra året før, men bestanden av mjølkekyr prognoseres å stabilisere seg i løpet av 2014, med uendret kvoteregulering for melk. Det forventes en ytterligere økning i ammekuttallet med om lag 1100 dyr i 2014. Importen vil for 2014 utgjøre ca. 17 % av det innenlandske konsumet.

3.2.2 Prisutvikling for lam

Gjeldende planlagt engrospris for lam for 1. halvår 2014 er satt til kr 68,00 per kg. Prisene på lam har økt jevnt, og siden 2007 har den *den oppnådde engrosprisen* på lam økt fra kr 49,14 per kg til kr 65,67 per kg (2. halvår 2013).

Det er prognosert et underskudd av lam for 2014 på 2.700 tonn når kvoteimporten er inkludert. Omleggingen av tollvernet fra 1. januar til krone-toll for hele og halve slakt har gitt mulighet for en prisøkning som kan stimulere til økt produksjon.

Det vil fram til høstsesongen være underdekning av norske lam og i perioder åpning for import. Det prognoseres en nedgang i tilførslene på 2 % på grunn av beregnet lavere mordyrtall ved inngangen til året. Engrossalget prognoseres å øke med 1 % til et kvantum på 26.600 tonn.

3.2.3 Prisutvikling for egg

Gjeldende planlagt gjennomsnittlig engrospris for egg for 1. halvår 2014 er 18,10 kr per kg. Prisutviklingen for egg har vært preget av markedsoverskuddet. Planlagt engrospris ble derfor satt ned med kr 0,90 per kg i forhold til den til da gjeldende målprisen fra 1. juli 2013 til kr 18,20 per kg og ytterligere kr 0,10 per kg fra 1. januar 2014.

Det er prognosert et betydelig overskudd av egg i 2014. Overskuddet er utfordrende å håndtere med de virkemidler markedsregulator har til disposisjon.

Markedsbalansen for egg er skjør, og det skal få nyetableringer til utover det som ligger i prognosen før situasjonen blir svært alvorlig for økonomien i eggproduksjon. I vurdering av prisutviklingen må det tas hensyn til at det er få etableringshindre for nye produsenter. Samtidig har de aller fleste nåværende produsenter nylig investert i nye anlegg, og en må derfor forvente at de har behov for å holde en jevn og høy produksjon i mange år framover.

3.3 Prisutvikling på produkter uten markedsregulering

Kjøtt fra kylling og kalkun har ikke markedsregulering.

Nortura har videreført overvåkingen av lønnsomheten for alle deler av verdikjedene for kylling og kalkun. Denne innsikten gir tunge føringer for fastsetting av engrosprisene på fjørfekjøtt, og det utarbeides et Prisdokument for hvert halvår. Prisfastsetting for fjørfe og lam/sau, egg og storfe samkjøres i tid, og Norturas nye engrospriser for disse dyreslagene kunngjøres samtidig.

4 Tilskuddsordninger - forslag om målretting og forenkling

Nortura forventer at Regjeringen oppfyller Regjeringserklæringen og Stortingets behandling av Statsbudsjettet for 2014 når det gjelder inntektsutviklingen for næringa. For å oppnå dette, er det etter Norturas mening nødvendig at overføringene økes og målrettes. Nortura er også positiv til forslag som kan gi forenklinger både for produsent og forvaltning.

Jordbruksavtalens ramme for tilskudd over kap. 1150 var på 14,7 mrd. kroner i 2013. I statsbudsjettet for 2014 opplyses at 12,9 mrd. har inntektsvirkning for norsk jordbruk. I 2002 utgjorde tilskuddet til landbruket 2,4 % av Statsbudsjettets utgiftsside, og i 2012 var den tilsvarende andelen redusert til 1,4 %. I samme periode har realverdien av overføringene blitt redusert, og Nortura vil peke på dette som en av hovedårsakene til at næringen har tapt konkurransekraft i forhold til andre yrker.

Nortura mener at det også innenfor eksisterende ramme for kap. 1150 ligger muligheter for å innrette virkemidlene slik at de tydeligere bidrar til å skape økt produksjon og større inntektseffekt. På samme måte som produksjonsmåter og produksjonsstrukturer endrer seg, er det naturlig at virkemidlene utvikles for å oppnå størst mulig treffsikkerhet.

Reduserte førkostnader vil ha gjennomgående positive effekter på kostnadsnivået i alle husdyrproduksjoner, noe Nortura mener er grunnleggende viktig for å gjøre norsk matproduksjon mer robust.

4.1 Storfekjøtt og lammekjøtt – mer vekt på økt produksjon

Grovfôrbasert husdyrhold utgjør den viktigste delen av matproduksjonen i distriktene, og de fornybare gras- og beiteressursene er helt sentrale for landets matforsyningsevne. For både storfe og sau/lam er det et stort potensiale for økt produksjon i Norge, og markedsmessig er etterspørselen etter norsk storfe- og lammekjøtt langt større enn nåværende produksjon. Ved Jordbruksavtalen i 2013 ble kvalitetsstilskudd til storfekjøtt etablert som et nytt og viktig virkemiddel for å øke produksjonen av storfekjøtt, og Nortura er godt fornøyd med det.

Ved utforming og dimensjonering av husdyrtilskudd mv i de grovfôrbaserte produksjonene må en framover legge større vekt på å stimulere til økt produksjon. Dette tilsier for det første at satsene for husdyrtilskudda i mellom-store og store besetninger gis et ekstra løft og at taket for maksimalt tilskudd løftes. For det andre tror vi en bør se på dimensjoneringen av hhv. husdyrtilskuddet og kvalitetsstilskuddet for både storfe og sau.

Antall mordyr av både storfe og sau er avgjørende for produksjonspotensialet i disse produksjonene, og det er derfor viktig å innrette virkemidlene slik at dette ivaretas tilstrekkelig. Det viser seg imidlertid at antall fødte kalver per årsku (særlig ammeku) og antall lam per avlssau er forholdsvis lågt i mange besetninger. Dette utgjør en ubenyttet produksjonsreserve som det er viktig å utnytte, og det vil trolig være den raskeste veien til økte tilførsler av storfekjøtt og lammekjøtt. Nortura anbefaler derfor at en del (20 %) av husdyrtilskuddet til mordyr av storfe (mjølkeku/ammeku) og sau overføres til kvalitetsstilskuddet for hhv. storfeslakt og lammeslakt. Vi mener dette vil gi tydelige insentiver til økt produksjon, og dette kan altså skje på de mordyra som allerede fins i norske fjøs. Å øke produksjonen på denne måten vil heller ikke utløse ekstra miljøbelastning fra flere mordyr, men bidra til å redusere miljøbelastningen per kg produsert kjøtt.

For storfe vil det likevel være helt nødvendig å satse videre på spesialisert storfekjøtt-produksjon. Allerede på 1990-tallet tilsa utviklingen i antall mjølkekyr at kalvene fra disse ikke kunne dekke det framtidige behovet for storfekjøtt. Nedgangen i mjølkeproduksjonen har fortsatt, og antall mjølkekyr er nå langt lavere enn på 1990-tallet. Etterspørselen etter storfekjøtt må derfor i økende grad dekkes ved spesialisert storfekjøtt-produksjon basert på ammeku eller på import. For 2014 prognoseres det en økning i antall ammekyr på ca. 1100. Våre beregninger tilsier at antall ammekyr i et tiårsperspektiv bør økes med 5000 – 8000 per år.

Kjøttproduksjonen på sau/lam har vist større stabilitet enn på storfe, men Nortura registrerer at også denne produksjonen sliter med å fylle den innenlandske etterspørselen. Det foregår store endringer innenfor denne produksjonsgrenen, og vi ser en klar tendens til økt produksjonssamarbeid og etablering av større driftsenheter. I mange områder gjør rovdyr tap det krevende å opprettholde produksjonsomfanget. Tilsvarende som for spesialisert storfekjøttproduksjon (ammeku), mener vi det er viktig å stimulere til å øke antall mordyr av sau. Dette må i så fall gjenspeiles i regelverket for husdyrtilskudd, f.eks. ved at satsen per dyr over 100 dyr gis en kraftig økning.

Som en ren forenkling foreslår vi at kvalitetstilskuddet for lammeslakt administreres av slakteriene på slaktetidspunktet, slik tilfellet er for kvalitetstilskudd for storfeslakt. Dette vil tydeliggjøre merverdien av kvalitetsproduksjon, og forenkle tilskuddsprosessen både for produsenter og forvaltning.

Konklusjon:

Et aktivt landbruk over hele landet står og faller med at det er en bærekraftig økonomi i produksjonene som baserer seg på langsiktig grasproduksjon og beitebruk.

Nortura foreslår:

- **Storfe:**
 - Overføre 20 % av husdyrtilskuddet for ku/ammeku til kvalitetstilskuddet for storfeslakt
- **Sau/lam:**
 - Overføre 20 % av husdyrtilskudd for avlssau til kvalitetstilskuddet for lammeslakt
 - Flytte administrasjonen/utbetaling av kvalitetstilskudd for lammeslakt over til slakteriene
- **Regelverk husdyrtilskudd mv.:**
 - Øke produksjonsinsentivene i husdyrtilskuddene ved ekstra økning av satsene for avlsdyr i mellomstore og store besetninger (særlig for sau og ammeku)
 - Løfte maksimumsgrensene for antall dyr med husdyrtilskudd, og justere opp taket for samlet tilskudd per foretak i takt med økte husdyrtilskudd og andre regelendringer

4.2 Fraktordningen for firbeinte slaktedyr

Fraktstøtte er et effektivt og presist virkemiddel for å bidra til inntektsutjamning mellom anleggsnære og anleggsfjerne produsenter. En godt utformet fraktordning gir direkte inntektseffekt for bøndene i anleggsfjerne områder. Fraktstøtte er dermed viktig for å opprettholde jordbruksarealer i drift over hele landet.

Ved innføringen av ny innfraktordning fra 1. januar 2011 påpekte Nortura at bevilgningen var om lag 15 millioner kr for låg i forhold til beregnet behov. I tillegg har den årlige kostnadsveksten i samfunnet også slått inn på dyretransport. Kostnader ved lastebiltransport har i følge SSBs indeks økt med til sammen ca 16 % fra 2009 til 2013. Bevilgningen til inntransport-tilskuddet ble likevel holdt uendret i jordbruksoppgjørene i 2011, 2012 og 2013.

Innenfor økte krav om dyrevelferd under transport og endret anleggsstruktur arbeider Nortura kontinuerlig for å effektivisere inntransporten. Dette har gitt resultater, og Norturas innfraktskostnader økte fra 2010 til 2013 (4 år) med ca 11 %. Dette er noe mindre enn SSB-indeksen - til tross for at det i denne perioden er innført krav til mer areal per dyr under transport (småfe). I tillegg har Nortura en endring i dyremix – mindre gris og mer småfe/storfe. Det vil si at vi har kjørt lenger og med færre kg kjøtt pr arealenhet og likevel hatt noe lågere kostnadsvekst enn SSB-indeksen. Nortura opplever at den nye fraktordningen forsterker selskapets strategi for effektiv inntransport, og at den stimulerer til å redusere kostnader. **Den opprinnelige underfinansieringen av ordningen har blitt forverret år for år ved at satsene ikke har blitt justert for kostnadsutviklingen. Dette vil undergrave innfraktordningen og muligheten for reell kostnadsutjevning mellom produsenter med ulik avstand til slakteri.**

Ved oppstart av den nye ordningen, dekket tilskuddet ca 42 %³ av de totale innfraktkostnadene for alle firbeinte slaktedyr – også for Nortura. Innfraktordningen dekket i 2013 36,8 % av Norturas totale fraktkostnader, og nedgangen på ca 5 %-poeng på fire år skyldes fof. manglende kostnadskompensasjon for kjøring utenfor null-omådene. Kostnadsveksten for Nortura har siden oppstart av ordningen vært på ca 11 %, og mye tilsier at dette tallet samsvarer med utviklingen for hele bransjen. Den samla kostnadveksten for hele bransjen ligger følgelig på 35 mill kr siden satsene ble fastsatt. For hvert år som går uten at satsene justeres for kostnadsøkning, svekkes dekningsgraden og ordningens funksjon. Manglende kompensasjon for kostnadsveksten forutsatt samme dekningsgrad, er nå på 15mill kr (42 % av 35 mill kr). Nortura ber om at ordningen ved årets Jordbruksoppgjør tilføres minst 15 mill kr i kostnadskompensasjon for at satsene igjen dekker 42 % av bransjens totale innfraktkostnader, slik ordningen opphavelig ble utformet for.

Ved vurdering av dekningsgraden for de ulike dyreslaga, ser vi at sau/lam gjennomgående kommer dårligere ut enn de andre dyreslagene. Hovedårsaken til dette er at arealkrava for transport av småfe har blitt endra. For at dekningsgraden skal bli tilnærma lik for alle dyreslag, må tilskuddssatsene for småfe økes med anslagsvis 20%.

Konklusjon:

Nortura mener at frakttilskuddet til inntransport av slaktedyr er et helt avgjørende grunnlag for aktiv husdyrproduksjon i hele landet. Frakttilskudd har en direkte inntektseffekt for kjøttprodusentene, og dagens modell for utmåling av tilskudd er målrettet og effektivt for å redusere avstandsulempene for anleggsfjerne produsenter. **Rammen for innfrakttilskudd for firbeinte slaktedyr må økes med 15 mill. kr for å dekke økte kostnader og for å opprettholde dekningsgraden (42% av 35 mill. kr). Den opprinnelige underfinansieringen fra 2010 på 15 mill. kr må også dekkes. Innenfor rammen må tilskuddene for småfe økes med 20 % mer enn den generelle økningen.**

³ Bevilgningen ble økt til 131,5 mill i 2010. Gjennomføring fra 1/1 2011

4.3 Telledatoproblematikken - endring av kvoteåret for melk

Nortura har i en årrekke pekt på at telledatoene for husdyrtillegga ser ut til å føre til utilsikta tilpassinger i leveransemønsteret for slakt. Vi ber derfor om at det arbeides videre med alternativer for registrering av husdyrholdet, og vil i den sammenheng igjen peke på de muligheter for løpende oversikt som ligger i et velfungerende husdyrregister.

Vi registrerer at kvoteåret er vedtatt flyttet fra 1. mars til 1. januar. Dette er en omgjøring av det som ble bestemt i jordbruksavtalene 2006 hvor kvoteåret ble flyttet fra 1. januar til 1. mars. Slik vi leser referatet fra høringsmøtet, så er argumentet for å flytte startpunktet på kvoteåret tilbake til 1. januar at det vil bety en betydelig forenkling for melkeprodusenter og forvaltning.

Det er uheldig at Nortura ikke har blitt konsultert i dette spørsmålet. Rundt regnet er 75 prosent av storfekjøttproduksjonen fra melkekyr, og vi har i årevis registrert en betydelig økning i kuslaktinga rett over nyttår. Da kvoteåret startet 1.mars, ble telledatoproblematikken noe utvannet og kuslaktinga litt mer spredd. Vi frykter at sammenfallet av kvoteårs-start og telledato vil medføre en økt opphopning av mjølkekyr til slakt like over nyttår. Det er verken markedsmessig eller industrielt ønskelig.

4.4 Inntektsutvikling ved hjelp av kostnadssenkende tiltak for korn/kraftfôr

Arbeidsdelingen og den gjensidige avhengigheten i norsk landbruk har en fundamental betydning for størrelsen og spredningen av den norske landbruksproduksjonen. Nortura støtter at denne arbeidsdelingen videreføres, og at norsk kornproduksjon tilbys en bærekraftig økonomi. Ut fra et matsikkerhetsperspektiv støtter Nortura også at korn- og kraftfôrproduksjonen utvikles slik at landet i større grad forsynes med norskbasert kraftfôr. Det er derfor gode grunner for å følge økonomien i norsk kornproduksjon nøye. Nortura har som utgangspunkt at økte inntekter i kornproduksjonen ikke må løftes over som økte kostnader i husdyrproduksjonene, så lenge disse verken kan velte økte kostnader over i sluttmarkedet eller absorbere økte kostnader og dårligere lønnsomhet i produksjonen.

Nortura ser positivt på at det er fokusert sterkere på kvalitetsaspektet ved norsk fôrkorn, for eksempel innføringen av et gradert trekk for havre med mykotoksiner. Vi forventer at dette utvikles videre, slik at produksjonen av norsk korn- og proteinråvare utvikler seg i takt med behovene i husdyrproduksjonene.

Nortura er fornøyd med at ordningene med fraktstøtte til korn og kraftfôr har blitt styrket de siste åra, og vi mener disse gir meget effektive bidrag til utjamning av avstandsulempen i husdyrproduksjonene. Ved å styrke fraktordningen for kraftfôr slik at prisen på kraftfôr blir tilnærmet lik i hele landet, vil en avbøte distriktsulempene i mange produksjoner – særlig de kraftfôrbaserte - og dermed bidra til å avlaste andre virkemidler.

Konklusjon:

Kornøkonomien må sikres uten kostnadsdrivende effekter for husdyrholdet.

Handlingsrommet for inntektsdannelse i norsk råvareproduksjon er en kritisk utfordring både for primærprodusentene og industrien. Mulighetene for å dekke innteksbehovet utelukkende fra prisvekst er etter vår mening små, og **dette er særlig alvorlig for kraftfôrbaserte produksjoner som henter mesteparten av inntektene fra markedet. Prisnedskrivningen av norsk korn til kraftfôr må derfor øke i takt med evt. økninger i kornprisene, eller mer.**

Fraktordningen for kraftfôr spiller en avgjørende rolle for å redusere distriktsulemper i husdyrproduksjonene. Nortura foreslår at fraktordningen for kraftfôr styrkes slik at kraftfôrprisen blir tilnærmet lik over hele landet. Dette vil avbøte mye av distriktsulempene i særlig de kraftfôrbaserte produksjonene, og dermed bidra til å avlaste andre virkemidler.

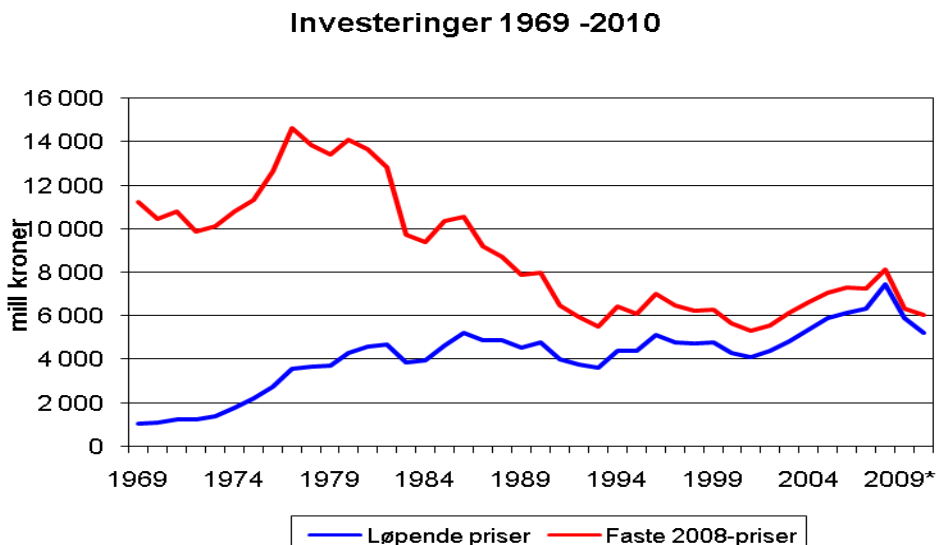
4.5 Økologisk: Utfordrende ubalanse mellom råvareproduksjon og omsetning

Markedet for økologisk kjøtt er fortsatt preget av betydelig ubalanse i form av tilbudsoverskudd. I 2013 gjennomførte Nortura en del endringer av markedsføring og salg av økologisk rødt kjøtt. "Gilde Økologisk" ble introdusert, og produktsortimentet ble redusert. Det er fortsatt et stykke å gå før en oppnår en akseptabel utnyttelsesgrad av det økologiske kjøttet som er tilgjengelig.

For egg er det en positiv utvikling i etterspørsel, og det er nå balanse mellom tilbud og etterspørsel.

4.6 Investeringsvirkemidler: Økte rammer og nasjonale retningslinjer

I en ideell verden skulle driftsinntektene være tilstrekkelige til at driftsapparatet kunne fornyes. Figuren under viser bruttoinvesteringer i norsk jordbruk i perioden 1969- 2010. Tallene viser at investeringene i norsk jordbruk, målt i faste kroner, var på sitt høyeste i tiden rundt opptrappingsvedtaket og fram til begynnelsen på 1980-tallet. Deretter falt investeringene kraftig og var gjennom 1990-tallet mindre enn halvparten av toppårene.

Figur 4-1 Bruttoinvesteringer i norsk jordbruk 1969-2010.

Nortura registrerer at fornyelsen av produksjonsapparatet nå går svært sakte, og at det er akkumulert et meget stort investeringsbehov – selv om Avtalepartene aksepterer at fornyelsen skal skje innenfor et sprang i produksjonsstrukturen. Etter vår mening vil det være meget alvorlig for framtidig råvareproduksjon og matsikkerhet om det ikke settes inn tunge og målrettede tiltak for å svare på behovet for fornying. Dette gjelder for svært mange av husdyrproduksjonene.

De små og mellomstore enhetene utgjør en viktig del av norsk landbruk. De står for en betydelig andel av den samla produksjonen, og gir i tillegg meget verdifulle bidrag til kulturlandskap og produsentmiljø over hele landet. I saueholdet utgjør de minste bruka også et viktig grunnlag for rasjonell beitedrift i utmark. Det er problematisk at regelverk og praksis i Innovasjon Norge ikke er tilstrekkelig tilpasset fornyingsbehovene til disse brukstypene.

Framtidig struktur i husdyrproduksjonen blir i stor grad fastlagt ved fornyelse av produksjonsapparatet. Innsats på dette kostnadsområdet vil derfor gi Avtalepartene muligheter til å påvirke strukturutviklingen for langt tid framover. I dag overlates mange av disse overordna hensyna til regionale organ, uten at det foreligger nasjonale føringer. Dette mener Nortura er uheldig, og ber om at det fastsettes nasjonale strategier for bruk av statlige investeringsvirkemidler.

Konklusjon:

Nortura utfordrer avtalepartene til å gå grundig gjennom behovet for fornyelse av driftsapparatet i råvareproduksjonen, og dimensjonere virkemidler som kan møte disse utfordringene. Nortura vil samtidig peke på at det bør fastsettes nasjonale retningslinjer for bruk av investeringsvirkemidler for å sikre en markedstilpasset og samordnet forvaltning av ressursene.

5 Markedsordninger

5.1. Purke inn i gjen i markedsreguleringen for svin

Ved Jordbruksoppgjøret i 2008 ble purke, sau (og råne) tatt ut av markedsreguleringen av avtalepartene – parallelt med at arbeidet med nye markedsordninger ble igangsatt. Ordningen ble iverksatt fra 1. jan 2009 og fristilte ca 350 mill kr i AMS. Senere har storfe, sau/lam og egg blitt lagt over i volum-modellen, og dette har frigjort et handlingsrom i AMS. Det er derfor ikke noe AMS-behov for å la purke være utenfor markedsordningen. Etter som purke (og råne) fremdeles er ute av markedsreguleringen, har Nortura ikke mottaksplikt, forsyningsplikt eller informasjonsplikt (prisnoteringsansvar/opplysning) for disse dyreslagene.

Nortura vil videre vise til at LMD har pekt på at det formelt ikke er opplagt at det er hjemmel for å foreta produksjonsregulering på purke så lenge dyreslaget er utenfor markedsreguleringen. I en situasjon med behov for effektive verktøy for å balansere svinekjøttmarkedet, er det derfor spesielt viktig at purke kommer inn i markedsreguleringen igjen.

5.2. Konsekvenser i markedet av at purke ikke er regulert

Purke står for ca 8 % av den totale svinekjøttproduksjon (råne ca 0,6), og dette utgjør i mengde ca 10.000 tonn (8 % av 125.000 tonn). Ved nedskjæring anvendes 50 % til pølse/produksjonsråstoff, såkalt Purke 23 % - sortering.

Purke-23 % tilsvarer Svin-23 %, som kommer fra nedskjæring av slaktegris, og det oppstår derfor en direkte overslagseffekt.

Utfordringen i markedet er å få omsatt all purke. Så sent som i 2. halvår av 2008 ble et problematisk overskudd av purkeflesk eksportert som reguleringseksport innenfor eksisterende eksportkvoter. Når purke ikke er regulert (verken sesonglager eller eksport), er pristilpassing det eneste som kan sikre full avsetning. En reduksjon i prisen på Purke-23 % vil slå direkte ut på prisen for Svin-23 %, og dermed blir hele svinemarkedet påvirket. Når prisen for Svin-23 % må følge prisen på Purke 23 %, blir deler av prisdannelsen for slaktegris

koblet fra målpris/engrosprisen for slaktegris. Slik forplanter ”purke”- effekten seg over til slaktegris, og denne prissenkende effekten vil være særlig stor i perioder med overskudd av fettholdige sorteringer.

Konklusjon:

Nortura ber avtalepartene merke seg de uheldige utslagene det har fått at purke ligger utenfor markedsordningen, og de negative effektene dette har medført for målprisuttaket for gris. Nortura mener i tillegg at det er lite framtidsrettet at markedsordningene har så fragmenterte virkeområder som de har i dag. Nortura tilrår derfor at purke (og råne) tas inn igjen i markedsreguleringen for svin.